

GJEMIMET E PARA

BIBLIOTEKA

E

8SH - 32

SHTETIT

S-96

GJIROKASTËR

TREGIME

SIRI SULEJMANI

891.983-32

S

S. 96 SIRI SULEJMANI

GJEMIMET E PARA

(Tregime)

2360 ~~56292~~

BIBLIOTEKA E SHETIT
GJIRKASTER

SHTEPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

LAPIDARI NË QAFËN E MALIT

Mars. Atë ditë koha ishte e kthjellët. Nga gryka e Matit frynte një erë e fortë. Ngrita jakën e pardesysë dhe u mbështeta pas një kalibeje të vogël, aty në dalje të urës. Rreth një gjysmë ore u kota me përfytyrimin e qytetit të panjohur verior, drejt të cilit isha nisur. Një «Skodë» shytë u fut tej në urë; dola në anë të xhadesë dhe ngrita dorën.

— Hajdeni — më tha shoferi dhe më tregoi vendin pranë tij.

Në kabinë ishin edhe dy pasagjerë. U nisëm. Maqina ishte e re, kabina e ngrohtë, e pastër. Në dy xhamet anësore ishin varur një palë perde blu të pikturuara nga një dorë e zakonshme. Shoferi ishte nga ata që ja dinë vlerën profesionit dhe ruajnë dinjitetin e tyre.

— Kam dëgjuar për rrëshirën e pishës, por të them të drejtën nuk e kam të qartë prodhimin e saj.

— E po, kështu është, dhe unë nuk mund ta kuptoj mirë detyrën e veterinerit — bisedonin të dy pasagjerët.

Vëmendjen ma tërhoqi një tufë me lule të freskëta e mbuluar me një letër të kuqe transparente,

nga ato që mbështjellin zakonisht disa sende ushqimore. «Epo do të jenë të veterinerit, kushedi si do ta ketë hallin...» — mendova me vete dhe i hodha sytë jashtë kabinës.

Xhadeja e asfaltuar dukej sikur ndiqte deri në fund rrjedhën e lumit. Gjatë luginës ishte shpërndarë një mjegull e hollë; përreth binin në sy shehjat e para të përtëritjes së natyrës.

E kaluam qytetin R... Sa më tepër ngjiteshim drejt veriut, aq më pak ndjehej pranvera. Lart, malet pushonin nën peshën e dëborës. Shkëlqimi i saj sikur u jepte jetë dhe drurëve të zhveshur.

Në F... zbritën të dy pasagjerët, buqeta me lule mbeti aty në atë shportën prej xunkthi, që si dukej shoferi e mbante shpesh me vete.

«Mos i harruan ata, apo mos është e këtij?... Po ç'ti dojë ky lulet? Kë mund të presë a të përcjellë?... E pse çuditësh? Djalë i ri është, ndoshta ja ka lënë zemrën dikujt, në buzë të rrugës, në ndonjë shkollë fshati...» sqarova veten.

— Jeni i martuar? — e pyeta jo pa qëllim.

— Po, kam edhe dy fëmijë.

Përgjegjja e tij ma preu rrugën, por nuk ma shoqti kureshtjen rreth buqetës me lule. Sa vinte rruga bëhej më e keqe. Shoferi përqëndroi vëmendjen përpara dhe mundohej t'u shmangej gropave të thella. Po ecnim në heshtje. Ju afruam një mali të lartë e të mbuluar deri në gjoks me borë. Maqina nisi të uturonte e të ngjite si me përtim kthesat e forta që rreshtoheshin gjatë shpatit të pjerrët.

Rruga ngjitej përpjetë me aq kthesa, sa nuk mund të merrje me mend se nga vazhdonte më tej e ku do të dilte më në fund.

— Në majë të malit do të dalim kështu, more usta?

— Pak më poshtë se maja, ja tek ajo qafa — m'u përgjegj ai me buzë në gaz.

— Të zot jeni ju shoferat, — e ngacmova më tej për pak muhabet.

— Epo.. ç'të bëjmë, ky është profesioni ynë. Çdo njeri në profesionin e tij i zoti duhet të jetë.

— E kam fjalën se ju kini shumë vështirësi dhe rreziqe.

— Kështu është me mjetet e komunikacionit. Pse mos e ka më të lehtë piloti apo marinari?

— Sidoqoftë ata e kanë një shpresë të parashutës ose të tupa, kurse juve, po ju dolën gomat e maqinës nga kjo rrugë!.. — i thashë duke shikuar nga gremina e frikshme që shtrihej poshtë nesh.

— Hëm!.. keni të drejtë — më tha dhe ufi trupin për të hapur kapakun e ajrimit. Pastaj vazhdoi: — Ne shoferët rrallë mendojmë të keqen, ndryshe timoni do të mbetej pa zot.

Dolëm në qafë. Për një çast maqina dukej sikur do të fluturonte në erë, pastaj ra në rrugë të drejtë dhe para nesh u hap një horizont i gjerë.

Shoferi e ndaloi maqinën, e fiku dhe, pasi siguroi frenin e dorës, më tha:

— Më falni një minutë. — Mori buqetën me lule dhe doli nga kabina.

— Po kjo? — mendova i çuditur. — Kë mund të presë ky në këtë shkretëtirë të egër? Zgjata kokën nga xhami, po ai më humbi pas maqinës. Mos ka këtu ndonjë kafe malore? Ishte e para herë që kaloja asaj rruge. Kureshtja nuk më la, doia nga kabina dhe shikova përreth. Asnjë shenjë jete.

Ju afrova me kujdes buzës së rrugës. Përpara këmbëve të mia shtrihej gremina, kurse në krah të majtë ngrihej një shkëmb i madh. Atje në rrëzë të shkëmbit kishte qëndruar shoferi me kokën ulur. Përpara tij ngrihej një pllakë në formën e një lapidari të vogël. Pranë asaj pllake, në sfondin e bardhë të borës, shkëlqente buqeta me lule. U mundova të largohesha pa ja prishur qetësinë shoferit, po ai më ndjeu.

— Më falni, ndoshta u vonova?

— Jo, ju lutem, mund të rriini sa të dëshironi.

— Jo, jo, do të nisemi, le të rrinë ato — më tha duke shikuar edhe një herë lulet.

U nisëm të heshtur. Motori nuk gjëmonte më, po lëshonte një zhurmë të mbytur, sikur t'i kishin zënë frymën. Rruga vazhdonte përsëri me kthesa të forta, por tani, në zbritje. Mendja më kishte mbetur në qafën e malit, kureshtja nuk po më linte të qetë. Më kot prita se mos shoferi më hapte vetë bisedën, vendosa ta pyes. Më pas nxora paketën dhe ja zgjata. Pasi ndezëm cigaren, e pyeta:

— Më falni se... mund tju lëndo një plagë, por jam kureshtar të di se ç'ka ndodhur atje në qafë, për kë i latë ato lule.

— Kini të drejtë... Unë do t'jua tregoja vetë, por thashë të zbresim një herë këtë të tatëpjetë. Këtu poshtë është një kafe dhe do të pushojmë pak, si thoni?

— Me gjithë qejf — ju përgjegja i lehtësuar.

Në anën e sipërme të xhades, pranë një shkëmbi të thepisur, rrëzë të cilit buronte me zhurmë ujët, ishte një ndërtesë dykatëshe: sipër hotel dhe poshtë kafe-restorant.

— Kjo është kafja juaj, siç duket — i thashë në kohën që zumë vend në një tryezë pranë dritares.

— Më mirë thuaj banesa jonë — m'u përgjegj ai me buzë në gaz. — Këtu nuk ka natë që të mos flejë një shofer, sidomos në netët e ftohta të dimrit, kur qafa e malit zihet nga bora.

Ai përmendi qafën dhe unë i dhashë të kuptonte se pikërisht atje prisja të dilte.

— Fare rastësisht ndodhi që të kaloja për herë të parë kësaj rruge — filloi ai tregimin, — ngaqë maqinat e parkut tonë shumë rrallë vinin deri këtu. Kjo ndodhi dy vjet më parë. Pasi kërkova djathë në R. . ., agjencia më urdhëroi të nisesha për në Tropojë. Në fillim kundërshtova, sepse nuk kisha urdhër nga drejtoria ime, dhe as fletëudhëtimi për këtë rrugë. Veç kësaj, të them të drejtën dhe qejfi nuk ma kishte.

«Kemi urdhër të prerë nga ministria, që çdo maqinë në gjendje të mirë teknike, e cilitdo park qoftë, të ngarkohet me ushqime dhe të niset për në Tropojë. Fshatrat janë në rrezikun e blokimit nga dëbora», — më tha agjenti dhe më tregoi telegramin e ministrisë poshtë xhamit të tryezës. Pra ishte fjala për një detyrë serioze. Kuptohet që më mbeti vetëm të pyesja se ku do të ngarkoja.

—« Në magazinën e rezervave ushqimore — më tha agjenti. Atje ka aq punëtorë, sa për një çerek ore do të jesh gati për udhë. O burra, mos e humb kohën; para gjysmë ore është nisur dhe Xhemal Alia, mund ta zësh rrugës».

Këtë emër e kisha lexuar në shtyp dhe e kisha dëgjuar në biseda të ndryshme; ai ishte një nga shoferët e dëgjuar në republikë, po nuk kisha

patur rast të njihesha me të. Ngarkova shpejt dhe u nisa. Nga Rrësheni e këtej rruga ishte fare e panjohur për mua, kështu si për ju sot. Ishte koha e keqe, binte një shi i fortë, që dukej sikur nuk do të pushonte kurrë. Rruga ishte më e keqe se sot dhe nuk mund të ecja me shpejtësi që të mund ta arrija maqinën tjetër përpara... Deri në F... shkova me shi; andej ja kishte marrë shtruar një borë e imët. Kishte akoma edhe tri-katër orë ditë, por nga maja e malit po zbriste një mjegull e dendur, që nuk të lejonte fare të shikoje rrugën. Ndeza dritat dhe u mundova të ecja pak më shpejt. Kur dola në qafë, mjegulla mbeti pas. Aty frynte një erë e fortë, që ulërinte kur përplasej në cep të kabinës. Ezura maqinën e parë; ajo nuk po çante dot borën. Shoferi po jepte e merrte duke dhënë prapa e përpara me qëllim që të ngjeshte borën, që atje në qafë era e kishte grumbulluar më tepër. Nxora njëherë kokën nga xhami, ishte shumë ftohët, era të priste fytyrën. Maqina e parë u afua prapsht deri afër maqinës sime. Atëhere munda ta shoh fytyrën e shoferit të panjohur. Ai më përshëndeti me kokë dhe ma bëri me dorë që të mos ngutesha. Pastaj humbi në kabinë dhe lëshoi maqinën përpara me gjithë fuqinë. Pas pesëmbëdhjetë-njëzet metrash, maqina xhiroi në vend, ai ja dha si duket gjithë gazin. Gomat e prapme xhironin me shpejtësi duke i vërtitur tej copat e ngjeshura të dëborës. Ndërkohë ato zunë në tokë të fortë dhe maqina u hodh përpara me kolpo. Pak më tej rrëshqiti anash dhe u mënjanua te buza e greminës.

U hodha menjëherë nga maqina dhe dola i trembur:

— Mbaje, mbaje, se dole nga rruga! Por ishte e kotë. Gomat e para dolën nga buza dhe maqina u var tërthor drejt asaj greminë që e patë me sytë tuaj... Atëhere i bërtita me sa fuqi pata: «Hidhu... hidhu nga maqina!» Ai kishte mundësi ta bënte këtë, pasi rrëshqitjen nga buza e xhadesë, maqina nuk e pati të menjëhershme... Nuk u hodh dhe nuk di nëse më dëgjoi. Me sa kuptova ai po mundohej ta përplaste maqinën diku pas ndonjë shkëmbi, aty afër, pa marrë shpejtësi drejt greminës që vazhdon-te thikë më tepër se pesëqind metra. Por më kot. Maqina u kthye me turi drejt përroit dhe mori vrull. Ishte vështirë të prisje shpëtimin...

Këtu shoferi ndali një çast, rrudhi vetullat, shtrëngoi buzët me njëra-tjetrën dhe, pasi fiku bishtin e cigares duke e shtypur në taketuke, i hodhi sytë jashtë dritares së vogël me dy palë xhama. Ndejti ashtu një çast, me nofulla të shtrënguara, si të shikonte sërish atë skenë, që me sa duket i kishte mbetur në mend si një kujtim i hidhur që nuk harrohet lehtë.

— Nuk ka më keq se sa të bësh sehir fatkeqësinë e tjetrit — vazhdoi ai tregimin, — të shikosh vdekjen që i kërcënohet shokut dhe të mos kesh asnjë mundësi për ta ndalur. Pas ndonja njëqind metrash a më tepër, maqina u përplas pas një pishë të madhe. Pisha u shkul dhe mbeti pas një shkëmbi, që ngrihej pranë saj. Në trup më shkuan mornica, por e mblodha veten dhe u nisa tatëpjetë nëpër dëborë. Maqina ishte përplasur pas trungut të trashë të pishës në krahun e shoferit, pikërisht

në drejtim të timonit. Porta dhe një pjesë e kabinës ishin shqyer, përzhitur dhe rënë në tokë me gjithë shoferin. Largova llamarinat dhe i hodha duart shoferit. Me zor e tërhoqa dhe e shtriva mbi gjunjët e mi. Fytyrën ja kishte mbuluar gjaku, por ishte gjallë. Nxora shaminë dhe i fshiva gjakun. Atëhere kuptova se ishte vrarë rëndë. Një e çarë e thellë i përshkonte faqen e majtë deri në tëmth. Gjaku nuk po ndalej. Mbështeta shaminë mbi plagë dhe i fola: — Xhemal... o Xhemal!

Ai hapi sytë përgjysmë dhe, pasi më shikoi një çast si të ishte zgjuar nga një gjumë i thellë, më pyeti me zë të mekur:

— Pse?... Pse erdhe këtu ti?

— Më thuaj, vëlla, ku të dhemb më shumë, je vrarë në trup?

— Ikë... ikë atje... të presin qindra njerëz që kërkojnë ndihmën tënde... Ikë... Unë... është e kotë... nuk do jetoj më...

— Jo, jo, ti nuk ke gjë; ja, do të kthehem me njëherë te mjeku.

— Jo vëlla... Ikë përpara... po ai... ku është?...

— Cili ai — e pyeta po i plagosuri nuk mundi të më fliste më.

Me mundim e hodha në kraka trupin e tij dhe u nisa përpjetë. Nisi të fliste përçart fjalë e emra të ngatërruara. Dora, me të cilën e kisha shtrënguar për mesi m'u qull në gjak. Kjo m'i preu shpresat. Megjithatë vazhdova të ngjitesha me mundim. Nuk kisha arritur në gjysmën e rrugës, papritur shtanga në vend, gjunjët m'u prenë, më lanë forcat, përpa-